

דבַר הַכְּבוֹד לְרַבּוֹתַי

סֵפֶר

זֹהַר הַקְּדוֹשׁ

עִם בְּאוֹר
הַקְּתָר וְהַכְּבוֹד

עֵדוּת מִן שְׂמַיָּא נְהִיָּא

כִּי לֹא רִשְׁתָּא לְכַפְּרֵי זֵינְיָא

זוהר לפרשת כי תשא

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם ס"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זצ"ל

מחזורת קרן מללי ברכה

מוזבח אהרן החליש הסטרא אחרא

תָּא חַזִּי, מַה בְּתִיב (שמות לב ה) 'וַיֵּרָא אֶהֱרֹן וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו. אִי חֲסִידָא קְדִישָׁא, בְּמַה רְעוּתָךְ הָנָה לְטִב, וְלֹא יָדַעַת לְאַסְתַּמְרָא. פִּינֵן דְּאַרְמֵי לִיָּה בְּנוּרָא, אֲתַתְּקַף חִילָא דְּסִטְרָא אַחְרָא תַּמָּן בְּנוּרָא, וְנִפְק דִּיּוֹקְנָא דְשׁוּר, בְּמַה דְאַתְמַר, בְּתַרִּין מְשִׁיכִין דְּסִטְרָא אַחְרָא.

הַפְּתֵר וְהַכְּבוֹד

במאמר שלפנינו יבואר, שעל ידי שהכניס אהרן את הזהב לתוך האש, התחזק כוח הסטרא אחרא, ולכן בנה מזבח שעל ידו החליש את כוחה. עוד יבואר, שנדב ואביהוא עוררו בהקרבתם הקטורת את הפגם של חטא העגל, ולכן נפרעו גם על חטאו של אהרן שעשה את העגל. ויבאר עוד כמה סוגי דינים שנעשו בעובדי העגל.

במאמרים הקודמים מבואר, שהערב רב שעלו עם בני ישראל הם היו חרטומי מצרים, שבראשם היה שני בניו של בלעם, שהיו להם כוחות טמאים גדולים בכשפיהם, ולא נכנסו תחת ענני הכבוד במדבר, ולא השתתפו בכבודם של בני ישראל, והיו נכנעים לבני ישראל, וכשעלה משה לקבל את הלוחות שניות, קמו ורצו לחזק כוח הסטרא אחרא, וביקשו מאהרן או שיוכלו להיטמע בין בני ישראל או שיתן להם אלוה משלהם שילך לפנייהם, כמו להבדיל באלף הבדלות הקב"ה הלך לפני בני ישראל, ואהרן אמר שבוודאי לא יעלה על הדעת שהערב רב יטמעו בבני ישראל, אלא מוטב לדחותם עד שיבוא משה.

שהרי **פִּינֵן דְּאַרְמֵי לִיָּה בְּנוּרָא** - כיון שהשליך אהרן את הזהב באש, **אֲתַתְּקַף חִילָא דְּסִטְרָא אַחְרָא תַּמָּן בְּנוּרָא** - התחזק שם כח הסטרא אחרא באש, **וְנִפְק דִּיּוֹקְנָא דְשׁוּר** - ויצא צורת שור, **בְּמַה דְאַתְמַר** - כמו שלמדנו לעיל, **בְּתַרִּין מְשִׁיכִין דְּסִטְרָא אַחְרָא** - בשתי המשכות של הסטרא אחרא, שהם בחינות 'שור' ו'חמור' שהם דכר ונוקבא של הקליפה, הצליחו המכשפים² לעשות 'עגל מסכה', ובגשמיות יצא צורת השור³.

תָּא חַזִּי - בוא וראה כי אהרן לא העלה על דעתו שקליפת העגל תתחזק כל כך⁴, שהרי **מַה בְּתִיב** לאחר שיצא העגל (שמות לב ה), **'וַיֵּרָא אֶהֱרֹן וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו'**. ומפרש, **אִי - אוי אהרן** הכהן, שאתה **חֲסִידָא קְדִישָׁא** - חסיד קדוש, **בְּמַה רְעוּתָךְ הָוָה לְטִב** - כמה היה רצונך לטוב בכל העסק שהתעסק סביב העגל, וכמבואר לעיל, **וְלֹא יָדַעַת לְאַסְתַּמְרָא** - ולא ידעת להישמר מן הסטרא אחרא שלא יתחזק.

רק לאחר שיצא העגל החבירי גדול נזמאתה

מקורות וציטוטים

א. וראה מה שאמרו בוזהר לעיל: וְנִפְקֵי תַרִּין רִיחִין פְּתָדָא, תַּד קֻן דְּכָר וְתַד קֻן נֻקְבָּא, דְּכָר אֲתַלְכֵשׁ דְּדִיקְנָא דְשׁוּר, נֻקְבָּא דְּדִיקְנָא דְחַמּוֹר, פְּתַנּוּיָהּ הִוּוּ פְּלִילָן פְּתָדָא.] - ומשכו שתי רוחות ביחד, אחד מן הזכר ואחת מן הנקבה, רוח הזכר התלבש בצורה של שור, רוח הנקבה בצורה של חמור, ושניהם היו כלולים יחד].
ב. וראה עוד בעין חיים (ס"ח פ"ו) שהאריך לבאר ענין זה.

א. הרמ"ו.
ב. לעיל (קצא). מבואר כי העם שהתעורר לעשות את העגל היו הערב רב, שהם היו כל חרטומי מצרים. ובראשם היו עומדים שני מכשפים בשם יונס וימברוס בני בלעם. ושם (קצב). מבואר כי אלו השנים עשו את העגל על ידי כישופיהם.

ג. הרמ"ק.

מִיָּד 'וַיֵּרָא אֶהָרָן'. מִהוּ 'וַיֵּרָא אֶהָרָן'. חָמָא דְסִטְרָא אַחְרָא אֶתְתַּקְנָהּ,
מִיָּד 'וַיֵּבֶן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו', דְאֶלְמְלָא דְאֶקְדִּים וּבְנָה מִזְבֵּחַ דָּא,
עֲלֵמָא אֶתְהַדָּר לְחַרְבָּנָא.

לְלִסְטִים דְהָוָה נִפִּיק לְקַפְחָא וּלְקַטְלָא בְּנֵי נֶשֶׁא, חָמָא לְגִיּוֹנָא
דְמַלְכָא דְהָוָה לְסִטִּים נִפְק בְּחֵילָא תַקְנִי, מַה עֵבֶד
הָוָה לְגִיּוֹנָא, אֶשְׁתַּדְּל בְּהַדֵּי מַלְכָא לְנַפְקָא בְּאַרְחָא, וּמְשִׁיךְ לֵיהּ
הָוָה לְגִיּוֹנָא בְּהָוָה אַרְחָא. עַד דְאֶזִּיל הָוָה לְסִטִּים בְּהָוָה

הַפְתָּר וְהַפְּבֹד

העולם, ונפלו גבורותיה לסטרא אחרא. ועל ידי
המזבח הרומז למידת המלכות, תיקן אהרן את
המלכות!

ומבאר על ידי משל בשר צבא שנלחם עם ליסטים.

ומה שלא העלה אהרן על דעתו לבנות את
המזבח אלא רק לאחר שיצא העגל וראה
את תוקף הסטרא אחרא, יבואר על ידי משל
לְלִסְטִים, דְהָוָה נִפִּיק לְקַפְחָא וּלְקַטְלָא
בְּנֵי נֶשֶׁא - שהיה יוצא לעשוק ולהרוג אנשים,
והחליט שר צבא המלך לצאת אליו למלחמה.
אך כאשר חָמָא לְגִיּוֹנָא דְמַלְכָא דְהָוָה
לְסִטִּים נִפְק בְּחֵילָא תַקְנִי - ראה שר הצבא
שהגזלן הזה יצא בכוח חזק נגדו, ואינו יכול לו,
אשר בתחילה לא שיער עד כמה חזק כח הגזלן,
מַה עֵבֶד הָוָה לְגִיּוֹנָא - מה עשה אותו שר
צבא, אֶשְׁתַּדְּל בְּהַדֵּי מַלְכָא לְנַפְקָא בְּאַרְחָא
- השתדל אצל המלך שיצא לדרך, וּמְשִׁיךְ
לֵיהּ הָוָה לְגִיּוֹנָא בְּהָוָה אַרְחָא - ומשך
שר הצבא את המלך לאותה הדרך שבו נמצא
הגזלן. עַד דְאֶזִּיל הָוָה לְסִטִּים בְּהָוָה

מקשה מדוע השתדל אהרן לבטל את קליפת העגל רק
לאחר שיצא.

לכן מִיָּד לאחר שיצא העגל נאמר, 'וַיֵּרָא
אֶהָרָן וַיֵּבֶן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו'. ושואל, מַה
'וַיֵּרָא אֶהָרָן', שמשמעו, כי רק לאחר שראה
שנעשה העגל החליט לבנות מזבח, וקשה,
שהרי הוא עצמו עשה את העגל, ומה התחדש
לו כעת מה שלא ראה לפני זה? ומתרץ, כי
מתחילה לא העלה אהרן על דעתו שתתחזק
הקליפה כל כך בעגל, אבל לאחר שיצא העגל,
חָמָא דְסִטְרָא אַחְרָא אֶתְתַּקְנָהּ - ראה אהרן
שהסטרא אחרא התחזק, לכן מִיָּד נתן דעתו
לתקן את העולם ולהגין עליו מן הדינים
הקשים של הסטרא אחרא שהתחזק. ולכך
נאמר 'וַיֵּבֶן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו', והטעם שבנה
מזבח, דְאֶלְמְלָא דְאֶקְדִּים וּבְנָה מִזְבֵּחַ דָּא
- כי לולא שהקדים אהרן ובנה את מזבח הזה,
היה עֲלֵמָא אֶתְהַדָּר לְחַרְבָּנָא - העולם חוזר
לחורבנו לתהו ובהו. כי על ידי העגל
נתקלקלה מידת המלכות שהיא סוד קיום

אהרן בנה
מזבח כדי
להחליש
כח
הסטרא
אחרא

מִקְרוֹת וְצִיּוּנִים

שנפלו אורות גבורותיה לצד האחוריים, והוא נתאמן ובנה אותה
לפניו דאהרן, שהחזירה לצד הפנים והאיר לה מאור אבא,
וכו'. הרי שמוזבח זה נתכונן לתקן ולייחד כל הבחינות שנפגמו
באותו מעשה, ובוז היה קיום למלכות שהיא סוד העולם,
שאלמלא כן חס ושלום 'עלמא אתהדר להרבנא', 'אתהדר'
דייקא, שהיה חוזר לשבירת הכלים חס ושלום, וחוזר העולם
לתהו ובהו.

ד. בַּסּוּק שלפניו (שמות לב ד) כתוב: 'ויקח מידם ויצר אתו בחרט
ויעשה עגל מסכה ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך
מארץ מצרים'.

ה. הרמ"ז.

ו. הרמ"ז, נו"ל: 'חמא דסטרא אחרא אתתקף', מה שלא עלה
על לבו שיתחזק כל כך, ולכן נתן נפשו וכל דעתו לתקן
ולהגין על העולם. 'ויבן מזבח לפניו', נתחזק לתקן את המלכות

**אֲרָחָא, חָמָא דְיוֹקְנָא דְמַלְכָּא קְאִים קַמֵּיהּ, בֵּינָן דְחָמָא לִיהּ לְמַלְכָּא
דְהוּה אֲזִיל קַמֵּיהּ בְּאֲרָחָא, מִיַּד נִרְתַּע וְאֲתֵדַר לְאַחֲוָא.**

**כְּךָ 'וִירָא אַהֲרֹן', דְסֵטֵר אַחֲרָא אַתְקַף, אַחִיד בְּאַסְוּוּתָא, וְאַתְקַף
בְּסֵטֵר קְדוּשָׁה, וְשׂוּי לִיהּ קַמֵּיהּ. בֵּינָן דְחָמָא סֵטְרָא בִישָׂא דְיוֹקְנָא
דְמַלְכָּא דְקְאִים קַמֵּיהּ, מִיַּד אֲתֵדַר לְאַחֲוָא, וְאַתְחַלְשׁ תְּקַפֵּיהּ וְחִילֵיהּ,**

הַפְתָּר וְהַכְּבוֹד

שהסטרא אחרא התחזק, מיד בנה את המזבח, הרומז על ספירת המלכות. ומפרש את הכוונות שכיון אהרן בבניית המזבח שעל ידי זה נחלש הסטרא אחרא, **אָחִיד בְּאַסְוּוּתָא** - אחז ברפואה להמתיק את גבורות המלכות על ידי העלאת הגבורות לשרשו, **וְאַתְקַף בְּסֵטֵר קְדוּשָׁה** - והתחזק בצד הקדושה על ידי שהמשיך למלכות אור ממקור הקדושה שהוא בספירת החכמה, **וְשׂוּי לִיהּ קַמֵּיהּ** - והעמיד לפניו את המלכות שהאירה ממקור הקדושה.¹ **בֵּינָן דְחָמָא סֵטְרָא בִישָׂא דְיוֹקְנָא דְמַלְכָּא דְקְאִים קַמֵּיהּ** - כיון שראה הסטרא אחרא את צורת המלך שעומד לפניו, כלומר, את אור המלכות הרומז במזבח שבנה אהרן, **מִיַּד אֲתֵדַר לְאַחֲוָא** - מיד חזרו לאחוריהם, **וְאַתְחַלְשׁ תְּקַפֵּיהּ וְחִילֵיהּ** - ונחלש תקפם וכוחם,²

אֲרָחָא - בעוד שהגזלן הלך באותו הדרך, **חָמָא דְיוֹקְנָא דְמַלְכָּא קְאִים קַמֵּיהּ** - ראה פתאום את צורת המלך שעומדת לפניו, **בֵּינָן דְחָמָא לִיהּ לְמַלְכָּא דְהוּה אֲזִיל קַמֵּיהּ בְּאֲרָחָא** - כיון שראה שהמלך הולך לפניו בדרך, **מִיַּד נִרְתַּע וְאֲתֵדַר לְאַחֲוָא** - מיד נחרד וחזר לאחוריו, ואז נלחם עמו שר הצבא, וניצח אותו.³

על פי המשל יבואר האופן שבו החליש אהרן את הקליפה שהתחזקה על ידי העגל.

כְּךָ הנמשל הוא, בביאור הפסוק **'וִירָא אַהֲרֹן** ויִכֹּן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו', אשר מבואר כי רק לאחר שיצא העגל השתדל אהרן להכניע את הסטרא אחרא. כי בתחילה חשב אהרן שאין כוח בקליפת העגל, ולא חשב מהם, אבל לאחר שיצא העגל וראה **דְסֵטֵר אַחֲרָא אַתְקַף** -

הסטרא אחרא נחלשה כשראתה את המזבח שהוא המלכות

מקורות וציטוטים

דהיינו 'פ"ר' א' (שער הפסוקים תשא), כי משם כח התיקון לגבורות, ואז נמתק הדין ובא הרפואה על ידי רפאל שהוא בסוד המלכות, ולזה כיוון אהרן בבני המזבח שהוא סוד הגבורות של המלכות. 'ואתקיף בסטר קדושה', הוא המשכת אור ממוח החכמה שבו סוד הקדושה, וידוע מסוד האל הגדול שמוח החכמה סוד א"ל 'חוי"ה, וגם לזה כיון בבני המזבח"ח העולה כן. 'ושוי ליה קמיה', הוא מה שפירשתי ב'יוכן מזבח לפניו' שר"ל 'לפניו' דאליהו.¹ **2. ביאר הרמ"ק:** שכן דרך הקליפה להתמעט לפני הקדושה ולהתבטל מלפניה, והיינו עת אשר שלט האדם בליעל איש און בקדושו, לרע לו דאדם בליעל, שזה סיבת אבודו וביטולו, ולכן הקדמת התרופה לגלות הקדושה לפני הקליפה, ובה לא התחזק ותתבטל. וכן היה בימי נבוכדנצר בענין הצלם (דניאל פרק ג), שהיה מתחזק בבקעת דורא, אם לא שהקדימה הקדושה על ידי חנניה מישאל ועוריה, וקידוש ה' שעשו גרם ביטול הצלם וגילוי הקדושה.

1. הרמ"ז, ו"ז: 'ללסטים' וכו'. טעם המשל הוא, ליישב מאי דנראה דקשה למה לא הקדים אהרן להמשיך כח בקדושה בבני המזבח, ועוד לא נתחזק אחר כך לבטל הטומאה מכל וכל. לכן המשיל הדבר ללסטים שפִּינָן לקפח ולרצוח, אבל לגיון המלך לא חשב כן שיתחזק הלסטים כל כך, ולכן לא חש בתחילתו עליו כי חשב שכל אחד מהעוברים ושבים יוכל לעמוד נגדו. אבל אחר שראה גבורתו, ושלא יוכל אפילו הוא לנצחו, נתחכם להשתדל שיצא המלך ויתראה פתאום בדרך, כדי שבראותו הלסטים פתאום אותו, יתבהל וישבו לאחוריו ולא יראוהו בא. וכן היה אהרן שבתחילה לא החשיב כח החיצונים, ואחר שראה שנתחזק, בנה המזבח להבהיל פתאום החיצונים שיתחלשו וישבו לאחור.

2. הרמ"ז, ו"ז: 'אחיד באסוואתא', נראה דמכוין למה שאמר הכתוב באלוהו (מלכים א' י' ה) 'ורפא את מזבח ה'.' כי 'רפא' סודו ייחוד הגבורות בשרשם בדת כנוכר אצלנו בסוד 'אפ"ר'

דְּהָא אֲתַתְּקַף, (מיד 'ויבן מוֹבַח לַפְּנִי') וּמִזְבַּח דָּא אֲתַגְבֵּר, וְאֲתַחְלֵשׁ סְטְרָא אַחְרָא.

תָּא חֲזִי מַה בְּתִיב (שם) 'וַיִּקְרָא אֶהְרֹן וַיֹּאמֶר חַג לַיהוָה מִחֶר'. 'חג ליהוה', וְלֹא לְעַגְלָא. וְלִסְטֵר קְדוּשָׁה עֲבַד, וְלִסְטֵר קְדוּשָׁה קָרָא וַאֲמַר. וְדָא אֲסוּתָא אַקְדִּים, דְּאֲלִמְלָא דְעֲבַד דָּא, לָא קָאִים עֲלִמָּא עַל קְיוּמִיהָ.

הַקְּתָר וְהַכְּבוֹד

אלא לצורך חג ה' שיהיה מחר כשיבא משה עם הלוחות.¹⁷ ומבאר, וְלִסְטֵר קְדוּשָׁה עֲבַד - ולצד הקדושה עשה במעשה, כמו שנאמר 'ויבן מזבֵּחַ לַפְּנִי, וְלִסְטֵר - ולצד הַקְּדוּשָׁה קָרָא וַאֲמַר בְּפֹה, כמו שנאמר 'וַיִּקְרָא אֶהְרֹן'.¹⁸ וְדָא אֲסוּתָא אַקְדִּים - ורפואה זו של בניית המזבח, הקדים לפני שהשתחוּו וזבחו לעגל, דְּאֲלִמְלָא דְעֲבַד דָּא - כי לולא שעשה ובנה את המזבח קודם שחטאו בעגל, לָא קָאִים עֲלִמָּא עַל קְיוּמִיהָ - לא היה נשאר העולם עומד על קיומו, כי החיצונים היו מתגברים מאוד.¹⁹

דְּהָא אֲתַתְּקַף - כי אהרן נתחזק, (מיד 'ויבן מזבח לפני')²⁰ וּמִזְבַּח דָּא אֲתַגְבֵּר - ומזבח זה התגבר, וְאֲתַחְלֵשׁ - ונחלש על ידי זה סְטְרָא אַחְרָא.²¹

מביא ראה שאהרן בנה את המזבח לצורך הקדושה, ולא לצורך העגל.

תָּא חֲזִי - בוא וראה כמה השתדל אהרן לבטל את קליפת העגל, מַה בְּתִיב - מה כתוב (שם), 'וַיִּקְרָא אֶהְרֹן וַיִּבֶן מִזְבַּח לַפְּנִי וַיִּקְרָא אֶהְרֹן וַיֹּאמֶר חַג לַיהוָה מִחֶר'. וממה שנאמר 'חג ליהוה' מבואר שבנה את המזבח לצד הקדושה, וְלֹא בנה אותו לְעַגְלָא,

אהרן בנה את המזבח לצד הקדושה

מקורות וציטוטים

1. הרמ"ז.

יא. הנירסא בדפ"ר: אֲתַתְּקַף, מִיֵּד 'וַיִּבֶן מִזְבַּח לַפְּנִי' וּמִזְבַּח דָּא אֲתַגְבֵּר. ובדפוס וילנא הוקפו תיבות אלו, וכן השיטתו הסולם ובמתוק מדבש, כי אין לו הבנה, מאחר וכל הענין שהתבאר עד כה הוא התיקון שנעשה על ידי בנין המזבח.

יב. כתב הרמ"ז: להבין סדר הדברים שנראה בלתי מסודר, נראה שמיד ב'יורא אהרן' שהוא התעוררותו על הנזק הגדול, ושם עיני קדשו בדעת לתקנו, תכף הוריד אור מן העינים העליונים, להחיא עולמתא שפירתא דלית לה עיינין, ואו 'חמא סטרא בישא דיוקנא' וכו' ו'אתחלש תקפיה וחליה', כפל שני מיני חוזק, כנגד אחריותו בבריאה ויצירה, ואמר 'דהא אתתקף' שרצונו לומר שכבר נתקף, מיד שראה אהרן שסייעוהו מלמעלה ונתעוררו אורות עליונים או בנה מזבח, 'ומזבח דא' של צד הקדושה, 'אתגבר ואתחלש סטרא אחרא', חזר לשנות זה, להורות שבתחילה נחלש כחו ועזו בכח מונט אהרן, ואחר בנין המזבח נכנע גם הוא בעצמו בעשיה.

יג. הרמ"ז, וז"ל: 'חג לה' מחר', חתא, מדהזכיר שם שמים בפירוש,

ותו מדדהא את החג למחר שיבוא משה ויתקדש שם שמים, ובפרט שהיה מצפה שיביא משה את הלוחות, אם היינו זוכים שלא ישברם בודאי שאו יקבע מועד, וכמו שאמרו רז"ל במדרש, הובא בילקוט סוף פרשת פנחס (רמז תשפג), 'בקש הקדוש ברוך הוא ליתן לישראל מועד גדול בתמוז', וידוע שהלוחות סודן מנצח הוד דבניה, שמהם עיקר בנין המלכות, שבוה תגבר כוחה לעשות דין במכועסיה, וכדמסיק לקמיה.

יד. הרמ"ק. וכתב: 'ולסטר קדושה עבד וקרא', כי ענין הקדושה צריך במעשה הזמנה בפה, כענין כסא אליהו כדפירשו בוחר, ולהכי 'עבד' ויבן מזבח, 'וקרא' ויקרא אהרן.

והרמ"ז הוסיף, שכשם ששיתפו מעשה ודיבור בעשיית העגל, כך רצה אהרן לעשות בתיקון החטא.

טו. הרמ"ז, וז"ל: 'ודא אסוותא אקדים', פירוש, הקדימה קודם שהשתחוּו וזבחו וזכחיה, שאם כן יגבר כח החיצונים מאד ולא יועיל אהרן בתקנתו, אבל נתחכם להיות זריו מקדים, מיד כראותו התחלת התחוק החיצונים, ולפי הפשט קרי ליה 'אסותא', כהחיא דתנינן (סנהדרין קיא), 'אבדו רשעים מן העולם נסתלק חרון אף מן העולם'.